

Nogayköydeki Evime Dair Nostalji

– NOGAYTÜRK · 12 Eylül 2011

NOGAYKÖY'ümdeki çerkes evimde nostalji..!

Benim köyüm SULTANÇAYIR, Susurlukta NOGAYKÖY diye bilinir, annem çerkes geleneklerinden olsa gerek çok titiz bir kadındı.

1960 lı yıllardı, (57 doğumluyum 50'li yılları saymıyorum, bebektim) iki kat gibi olan evimiz camiinin ve eski mezarlığın karşısındaydı. Camimizin minaresi yerine, üstü kesilmiş bir ağacın gövdesinin üzerine oturtulan bir kenar muhafazalı yükseklikte, hoparlörsüz tabii ki hocamız ezan okurdu. Merdivenle çıktığımız burada bana da, kur'an kursuna gidince, hoca tarafından ilk ezan okuma deneyimi yaptırılmıştı. Benim ezanımla 8-10 kişide olsa cemaatin namaza durması, beni müthiş gururlandırmıştı. İlk ve sonmuş. Hala, bir minarede ezan okuma şansım olmadı...

Köyün içinden geçen dereyle aramızda ise sadece cami vardı. Dere üzerindeki, iki mahalleyi ayıran ve sallanan tahta köprüyü ve dere kenarındaki ayıtlıkların içinde, bizi kimsenin görmediğini düşünerek kendimize ait dünyalar kurduğumuz, kurbağa yakaladığımız günleri... hiç unutmadım.

Köyümüz şose boyunca ve evimizde şoseye yakın olduğundan, saat başı da olsa gelen geçen arabalardan GASTEEEEEE ! diye bağırarak gazete istediğimizi ve arada atıldığını, bazen de SES MECMUASI-HAYAT MECMUASI atıldığını, atılanı kapmak için koştuğumuzu... nasıl unutturum. Bir gazete veya mecmua kaptık mı o gün, onu evde hazine gibi sakladık... İlkokul yıllarımda SES ve HAYAT Mecmualarından oluşan bir koleksiyonum vardı ki, Teksas, Tomiks, Kaptan Swingi olan arkadaşlarla, çok takas yapmışımdır. Çelik Bilek, Konyakçı, Tom, Ontorio Gölünün Kaptanı, bizim idolümüzdü. (O yıllardaki Amerikan emperyalizmi, bizi bu kahramanlarıyla uyuturdu yani...)

Şimdi, Ontorio kenarında yaşayan bir anışabeg TÜRK Kızılderili ile konuşuyorum da, vahşi emperyalizmi daha iyi tanıyor ve kavıyorum.

Evimize sokaktan girerken yeşil boyalı porta kapılarından girerseniz, sağ tarafımızda SAMANLIK dediğimiz, ot-saman balyaları yüklü bir dam vardı. PORTA nedir diye sormayın, biz o devasa sokak kapılarımıza porta diyorduk, çünkü babam öyle diyordu...Portanın ana kapılarını açınca öküzlerimizin veya mandalarımızın çektiği bir arabamızı, avluya sokardık.

Samanlığın yanında bir çardak ve altında da bir fırın vardı... Fırının arkasından avluyu ezip komşunun bahçesine yol açmıştık, NUSRET diye bir çocukları vardı ve hatta onunla birlikte sünnet olmuştuk...Tek başına sünnet geleneği köyümüzde yoktu. Zamanı gelin birkaç çocuk şeklinde toplu sünnetler yapılırdı.

Annemi hep orada, fırıncı küreğiyle ekmekleri fırına atarken çok görmüştüm. Fırının önünde, artan ateşle kullanılan bir saçayağı dururdu. Annem, o saçayağı ateşinde bize kaçamak yapar veya haluj pişirirdi ekmek yaparken. Ben de, HALUJLARA karşılık çalı-çırpı, odun falan taşırdım anneme.

Annem çok çalışkandı, birkaç işi bir arada yapardı gerekirse...Evimize isterse 20 kişi misafır gelsin. Hiç pazara-manava-dükkana gitmeye gerek duymadan, o yirmi kişiyi doyuracak yemekler yapardı bir iki saatte...Hani UN-YAĞ-ŞEKER varsa her şey vardı sanki...Bugün, iki misafırın geleceğini öğrenen evin beyinin ve hanımının nasıl sağa sola koşturduğunu görüyor da, bu telaşelerine şaşırıyorum. Anneme sorsaydılar keşke bu işin sırrını...

Gaz lambasında yaptığını düşüneneceksiniz bir de...(bu lambamızda lükstü kandile göre, görünce lambanın fitilini takmak, fitilini temizlemek, gazını koymak benim sevdiğim bir işti. Ama camını annem temizlerdi benim kırmamamam için) Ama babam da öyleee ! Babam, nogaya güneş doğmaz deyip... erkenden kalkar ve (6-7-8-9-10-11 yaşındayım) asla kıyamamazlık yapmaz, bizi de erkenden kaldırırđ. Kız kardeşlerim... onlar küçük diye onlara kıyamazdı. Veya kızlarına torpil geçiyordu belki...

Babam bana çalışmayı nasıl öğretmişti o yaşlarda biliyor musunuz ? Beni dama soktuğunda ve kürekle tırmıkla hayvanlarımızın altını temizlettiğinde ; ben b.k kokusundan iğrenmiş olacağım ki yüzümü buruşturur, öyle hayvan altı temizlerdim, o da seyrederdi. Bir gün iş bitince sordu. Evlat neden bu yüz buruşturma ? Bu inekler bizim hayatımız, onlar bize bakıyor, biz de onlara bakacağız. Sonra küreği elimden almıştı da, ben de sevinmişim, kendisi devam edecek diye...Ama ne dedi biliyor musun, - Haydi gir ve ellerinle hayvanların altını iyice sıyr, sakın sidik ve b.k kalmasın, sonra da saman ser altlarına, rahat etsin hayvanlar...!

Yaptın mı ...? İstersen yapma BABA elinde kürekle kapıda J))

Ama babamın kışın Ayvalıktaki PİRNA Fabrikalarına gidip orda çalıştığını, giderken yanında sadece bir yeşil sırmalı çaydanlık ve yatak yorgan götürdüğünü, çay ve nogayçay ile orada beslenip, orda bir yerlerde yatıp bir sezon çalıştığını, yazın da hem evdeki işleri, tarlalardaki işleri yapıp... hem de taş ocağındaki yevmiyeli çalıştığını, yolda yürürken gördüğü bir yamuk çiviyi bile üşenmeden alıp cebine attığını, eve gelince de onu keserle düzeltip evdeki çivilere kattığını bilen biri olarak, TEMBELLİK yapma hakkım hiç yoktu.

Babam evde boş kaldığııı görsün, illa bir iş bulurdu bulamazsa, çobana gönderirdi beni, ve ben günlük yevmiye 75 kuruş alırdım. Koyun-Keçi-Dana ve Manda, Hindi çobanlıklarını da yaptım böylece. Ama manda çobanlığını sevmemişim, bataklığa yatırıp yatırıp getirirdim onları, ama sivrisinekler de beni yerdı bütün gün. Keçiler de çekilmez, onlara yetişecem diye neredeyse atlet olacaktım. Koyun çobanlığı daha güzel bence, in meraya hava nefis...köpeğin iyiyse bak keyfine...Benim köpeğim çok akıllıydı sürüden ayrılan bir koyun kuzu görsün koşarak gider onu geri çevirirdi sürüye...Çobanlık kışın bile güzel,

kepeneğine sarılıyorsun vallahi kaloriferli evden rahat...Şimdi ne manda kaldı, ne malak ! Ne de manda sütünden yapılmış, kaymaklar...

İki tarlamız vardı (tarla dediysem ikisinin toplamı 12 dönüm), onlarda da ya buğday-yulaf-arpa ya da gündöndü (ayçiçeği) ekerdik. Benim görevim tarlalarda çalışanlara suculuk yapmak olurdu genelde, susayanlara testiyle götürüp su verirdim. Harmana indiğimizde de, çakmak taşlı düvenin üzerinde, ağırlık olarak oturturdu babacığım beni. Yani şimdiki gibi değildi hasat, orakla biçerdik buğdayı mesela ve harmana taşıyıp, düvenle sap ve samanını ayırırdık. DÖN-DUR...Düven tamirini bile öğrenmiştim, kesmeyen çakmak taşlarını törpüyle eğyle düzeltir tekrar yerlerine çakardım. O çakmak taşlarıyla ATEŞİ bile keşfetmiştim. Birbirlerine sert şekilde çaktınız mı kıvılcım çıkardı...

Gündöndünün ve mısırın harmanı evimizin bahçesinde, MECİ (imece imiş, sonradan öğrendim) ile yapılırdı. MECİLER çok neşeli olurdu, köyümüzün kadın ve çocukları gelir ellerindi bağ bıçaklarıyla gündöndüyü keser ve dökerlerdi. Mısır imeceleri de öyle, iki mısır koçanının birbirine sürtülmesiyle mısırı koçanından alırdık. MECİ bizde bitti mi, sıra kimdeyse onun evine gidilir, ordaki harmana yardım edilirdi. Yeni köy camimizin inşaat imecesinde de, babamla ben sıramız geldikçe gidip çalışırdık mesela. Sosyallik ve dayanışmayı öğrendiğim günlerdi...

EVE dönelim... Fırının bitişiğinde bir kümesimiz vardı ki, ne civcivlerimiz biterdi ne tavuklarımız....Ne de hindi ve ördeklerimiz...Kümesin yanında folluklar olmasına rağmen bizim bazı tavuklar kurnazlık yapıp, ahırlara gider ordaki sap ve samanların üstüne yumurtlardı. Sanki lazım olacak gibi, yumurtalarını saklayan tavuklarımız vardı.

Benim günlük görevlerimden birisi, yumurta toplamaktı... Ama zekiydim valla, tavuklar yumurtlamak için ne kadar yer değiştirse de, ben gene de bulurdum follarını... Yumurtaların sayısı konusunda da, anneciğimi kandırırdım bazen. Çünkü benimde yumurta biriktirdiğim bir BALLYAM kovuğum vardı. Bayatlamayan yumurtanın, saklama şeklini bile öğrenmiştim.

Neden mi yumurta biriktiryordum ?

Köyümüze arada dondurmacı gelirdi veya pamuk helvacı veya macuncu...Seyyar satıcılar yani. Eeee bir de arada dükkana (bakkala) gitmek lazımdı yumurtayla. Alış-verişin yumurtayla yapıldığı günlerdi. İKİ yumurtaya aldığım leblebilerin tadını, inanın şimdi çorum leblebilerinde bile bulamıyorum.

Köy bakkalı bizi kazıklardı ya, bizde çocuklarla ondan şöyle intikam alırdık. Bakkalın evi köy odasının yanındaydı. Köy odasının altında köyümüzün boğası için, bir dam vardı. Her taraf ot ya...Bakkalın tavuklarından birkaçını 'kış kış' diyerek çaktırmadan köy damına sokar, kapıyı kapatırdık. Tavuk napsın, orada bir fol yapar ve damda yumurtlardı. Alışınca da, devamlı gelip orda yumurtlardı. Biz de bunu keşfetmiş olarak, o yumurtaları alır bakkala gider leblebi, leblebişeker, gündöndü falan alırdık. Ya da KOCATAŞ KOLA diye bir cola veya FRUKO Gazoz alırdık...Yaptığımız yanlıştı tabii ama napalım, o da

bizi çocuğuz diye kazıklamasaydı...Veya büyüklerimiz bize ÇAYIN TAŞIYLA ÇAYIN KUŞUNU VURACAKSINIZ Kİ, ADAM OLDUĞUNUZU ANLAYALIM demeseydiler...

At, eşek veya bisikletle gelen Seyyar satıcılarımız satış yaparken, babam evde yoksa annemden kolay para kopartamazdım, verse de ençok delikli bir 2,5 kuruşlar vardı sarı ondan verirdi, oysa beyaz 25 kuruş verse var yaaa, onun 10 kuruşuyla dondurma, 10 kuruşuyla gazoz, 5 kuruşuyla yapışkan glikoz şeker alırdık, onları aldığımızdaki zenginliği anlatamam. O yapışkan şekerler var ya, ağzımızda erimez dişlerimize yapışırdı yaaa, ben birçok sallanan dişimi o şekerle çekmişim ! Annemin bu tasarrufuna karşın ben de sakladığım yerden İKİ yumurta alıp, gider dondurmamı, macunumu alır, küçük kızkardeşime veya rahmetli olan kardeşime getirir gizli gizli yerdik. Bunu kendime hak görüyordum, çünkü ben de evin bir çalışanı gibiydim... O tarihlerde Yumurta ve kümeslerimiz, bizim için nakit para demektir. Annemde şehre pazara giderken birkaç tavuk-horoz götürür onları satıp, parasıyla da pazarlığı düzerdi.

Kümesin az ilersinde ise, büyük mü büyük, gövdesi kalın... meyvesi olmayan içi kof bir amedirefık ağacı vardı, gölgesinden istifade ediyormuşuz. Ama annem beni bir gün, yaptığım bir yaramazlık yüzünden bu ağaca zincirle bağlayıp cezalandırmıştı, başka işe de yarıyormuş.:)

Amedirefiğin arkasında da, benim ÇOMAR adını verdiğim gri köpeğimin, kulubesi vardı. Yavruyken alıp büyüttüğüm bir köpeğimdi. Çoban kurduymuş, kurda da benziyordu hani... Büyüyünce beni, üstünde gezdirecek kadar kuvvetlenmişti.

ÇOMAR, evimizin köpeğiydi ama ben nereye gitsem benimle gezmeyi de severdi. Bir gün ben, ana asfaltın (biz o zaman ŞOSE derdik) önündeki kahve önü dediğimiz yere oynamaya gidiyordum, ÇOMAR da peşimden gelmiş. Susurluk çayı kenarında olan Şosedden bazen bir saatte bir, bazen yarım saate bir araç geçirdi. Yani şimdiki gibi akan bir trafik yoktu. Bir kamyon geçiyordu yoldan, çomarı huylandırmış saldırdı benim köpek ama şoför de kasıtlı kamyonu üzerine sürüyordu ve çomarın sağ ön ayağı kamyonun tekerinin altında kalıp ezildi...Hemen koşturup kucakladım ve eve getirdim. Nasıl inliyordu bir görseniz. Canı çok yanmıştı. Köyümüzdeki bir kırık çıkıkçıdan, gördüğümü yaptım ÇOMARA. BİR KAÇ ÇUBUK ile ayağını bağladım, bağlarken köpeğim nasıl ağlıyordu bir görseniz, havlayınca da ben tokat vuruyordum sus diye...ama bağladım nihayetinde. Yattığı yerde besledim onu günlerce ve iyileşti. İyileşince yürümeye başlayınca nasıl sevinmişti nasıl, bir görseydiniz...yanımdan hiç ayrılmıyordu, ben de ayıramıyordum çünkü için için benim arkamdan gelirken kaza geçirdi diye üzülür vicdan azabı duyardım. Adeta benim korumam gibiydi.

Köyde büyümüş, köpeklerle haşır neşir olmuş biri olarak, köpekler tarafından ısırılmadığımı sanmayın. Sağ yanağımda hala izi vardır, annemin köyündeki (Demirkapı) komşulamız olan PEHLİVANLARIN çiftlik evindeki, her gittiğimde oynadığım av köpeği, yüzümden ısırılmıştı... Saldırınca kaçmadım çünkü beklemiyordum ondan, bana ihanet etmişti J

Bir kerede ; bayramda arkadaşlarımızla birlikte yaya olarak ilçemiz Susurluk'a sinemaya gitmiştik. Kestirme olsun diye ormandan dönelim dedik. Yolda bir sürünün çoban köpeğine denk geldik öyle hızlı geldi ki üzerimize hepimiz çil yavrusu gibi dağılarak ayrı yönlere kaçmıştık ki, şans kime bakalım dedik. Öyle ya köpek en fazla birimize saldıracaktı...Ama neden bilmem beni seçti ve arkamdan yetişip, kalçamın tadına baktı...Kaçtığım için beni ısırmişti. Ben de, kalçamdan yaralanınca geriye döndüm ve diz çöktüm iradem dışında...Belki yerden taş alabilir miyim diye...Saldırgan köpek hem beğenmemiş, hem de n'aptığımı anlamadığından, o başladı kaçmayaJ

Neden kaçtığını bu tecrübeyle sonradan çözdüm ve bir daha da köpek ısırığına maruz kalmadım. Köpek sinirle üzerinize mi geliyor, diz çökün oturun ve ellerinizi arkaya bağlayın... Köpek ne yapacağını anlayamayacağı için, geriye dönecektir. Kaçmaya devam ederseniz, kalçanız maalesef tehlikededir.

ÇOMAR deyince, Kızkardeşimin öldüğü 1964 yılı aklıma geldi. Remziye isminde bir kız kardeşim vardı, o yıl 4 yaşındaydı... Annem beni köy bakkalına göndermiş, bende hızlı hızlı yola çıkmıştım. Remziye arkamdan geliyormuş, ben görmedim. Komşumuzun da çomar gibi bir köpeği vardı. O da yolun ortasına uzanmıştı ben yanından geçmiştim. Kardeşim, köpek kımıldanınca korkmuş ,sağından mı geçeyim solundan mı geçeyim derken köpek huylanmış ve aniden kardeşimi yüzünden ısırmişti ki, ben 'ABiiiiii..' feryadını duydum sadece ve geriye koşturup geldim, ama bizim ÇOMAR da geldi ve o köpeği bizden uzaklaştırdı. Kardeşimi kan içinde kucağımda eve götürdüm. Daha sonra kuduz şüphesiyle kızkardeşimi ve köpeği ilçeye getirdiler, kuduz aşısı falan yaptılar ama, kardeşimi 40 gün sonra kaybettik. Büyüklerimiz bu ölümü, ÖDÜ KOPMUŞ ondan diye açıkladılar bize...

Amcalarımız, köpeğin ayak izlerinden koklayarak, nereye atsam geri geleceğini söylediler. Ben de ayak izlerimden geri gelmesin diyerek çomarı annemin köyüne götürdüm, dayımlara bıraktım içim acıyarakta olsa... Ama vasıtayla götürüp ve ben de vasıtayla döndüm... Zavallı çomar, beni bulamadı bir daha, ben de onu bulamadım. Dayımlarda da, kalmamış...

Çok güzeldi kardeşim, çok cana yakındı çokkkk, upuzun saçlarıyla öyle güzeldi ki... Ama onu kabrine babamla birlikte indirmek gibi bir hayat acımasızlığını, yaşadım... Mezarlıkta babam, mezarın içine indiğinde ben ne yapacaklar diye bakıyordum ki, babam beni yanına çağırdı ve belimden tutarak beni de mezarın içine indirdi. Yukarıdakiler kefen içindeki kardeşimi, babamla benim kucağıma verdiler. Babam topraktan bir yastık yaptı kardeşime ve kefenin baş ve ayak parmaklarındaki ipleri çözüp bana verdikten sonra 3 tane minik toprak alıp okudu onlara ve kardeşimin gözlerinin ve ağzının üzerine denk gelecek şekilde koydu...ve öptü kardeşimi. Bu işimiz bitince hızlı hızlı tahtaları verdiler bize, babam da hızlı hızlı ama tahtaların arasında hiç boşluk bırakmayacak şekilde tahtaları dizdi, beni yukarıya çıkardı. Kardeşim artık, mezarındaydı...

Ölümün ne demek olduğunu anlamak için, gidip kardeşimin mezarının üzerine uzanırdım veya, evimizin

karşısındaki camide iki tabut vardı, cemaat görmeden o tabutun içine uzanıp ÖLÜMÜ öğrenmeye çok çalışırdım. Bugün bu yaptıklarımla asla korkmamayı öğrendiğimi düşünüyorum şimdi.

Babamın bana öğrettiği o mezar ve ölü gömme tecrübesini, bilerek yaptığını düşünüyorum şimdi. Bütün çocuklar bunu bilmeli. Çünkü, takdiri ilahi... Beş yıl sonra 1969 ta 57 yaşındaki babam da, bana sarılarak son nefesini vermişti ve define benim görevim mezarın içinde olmalı, oldum da... Babamı indirip, toprağa koydum, kendi elimle. Babamın vasiyetiydi, kız kardeşimin yanına defn edilmek, şimdi mezarları yan yana...

Babamdan esinlenmiş olacağım ki 2007 yılında vefat eden annemi kabrine koyarken, bende oğullarımı çağırdım ve onlarla birlikte annemi mezarına yerleştirdik. Aynı işlemleri, onlarda görmüş olduklar... Hani yarın ben de ölürsem, siz de beni mezara böyle koyacaksınız der gibiydi bu yaptığım ve bu olaylar...

Babam, ölen kardeşimi çok seviyordu ya... ve üzüntüsünden, sigaraya başlamıştı annemde başladı ve babam annemin üzüntüsünü azaltmak içinde, eve transistörlü bir phillips radyo aldı (o yıllarda 2 çeşit radyo vardı. BATARYALI-TRANSİSTÖRLÜ).

Sigara deyince öyle ahım şahım bir sigara değildi içtikleri. En lüksü galiba bafra yada veya gelincik veya samsun. Babama hep dedim, baba üçüncü yerine ikinci içsen artık veya birinciye yükselsen....çok kıziyordu o zaman bana. İnat yapar gibi, ÜÇÜNCÜ diye yeşil kağıtlı bir sigara içiyorlardı. Karton kutulu sigarayı sanırım zenginler içiyordu. Ben de sanırım ondan ve ÜÇÜNCÜDEN başladım sigaraya...

Kardeşimin ölümü üzerine, kuduz tehlikesine karşı köydeki çoban köpekleri haricindeki köpekleri toplamaya başladılar. Bizim sürümüz yoktu. Ben de çomarı onlara vermemek için, yürüyerek 6 km olan ilçeye getirip, mezbananın önüne saldım onu. Ve o görmeden kaçıp, köye geri geldim. Gelince bir de ne göreyim, benim ÇOMAR inilleyerek kulubesinin önünde ve beni gördü kuyruk sallıyor... Babam, sigarayı zevk için değil bu meret diyerek içiyordu, yiyordu sigarayı adeta intihar ediyordu. Filtre kullanmadığından en ucuna kadar içmeye çalışırdı ziyan olmasın diye... Amele Babam, 5 yıl sonra haziran ayında gene taş ocaklarında çalışırken, beyaz taşı balyozla - kamayla şekle getirmek için kırarken (güneş çarpmasından) öldü...

Öldüğü gün ben de, (o yıl ilkokul mezunuydum fakat ortaokula yazıldığım halde, her gün yol parası bulamayız diye beni ortaokula göndermediğinden köydeydim. Ayakkabıcı çırağı olarak İstanbul'a göndermişlerdi ama 4-5 ay sonra geri çağırılmıştı. Babam bana sürekli seni leşper 'rençper-çiftçi' yapacağım derdi. Yaşasaydı belki okuyamayacaktım, garip bir tecelli...)

İstanbul Gedikpaşada ayakkabıcı (zenne) çıraklığım da tam bir sefalet ve bir tecrübeydi. Kocamustafapaşada bir bodruk kmatında oturuyor, gaz sobasıyla ısıniyorduk. Benim prostancam günlük 5 liraydı ama, 35 numaralı K.Mustafapaşa İETT otobüsleri 75 kuruştı. Gidiş geliş 150 kuruştı. Geriye

kalan 350 kuruş yemek parasıydı ve arttıracığım paraydı. Bu yüzden, İETT ye para vermemek için samatyaya iner, sahilden yürülerek kumkapiya gelir, ordan da çarşıkapıya-gedikpaşaya çıkardım. Bazen değişiklik olsun diye, vatan caddesine inip aksaraydan bayazıta ordan da çarşıkapıya kadar yürürdüm. Anneme mektup yazıp bir iki şeyi anlatmıştım tabii ve o da babama söylemiş beni geri çağırılmışlardı. Köyüme dönünce de ; köy postasında (burunlu minibüs) muavinlik yapıyordum.

Postanın üstünde, sepeti vardı Pazar eşyalarını oraya koyardık, patron beni yolcuların arasında içerde oturtmaz, ben paraları toplayıp kendisine verince, beni o sepete postalardı. SEPETLEMEK ! HERHALDE BUYMUŞ... o sepette gidip gelirdim 6 km yolu ama, havadardı ne yalan... İlçede Pazar olduğu için köyden ilçeye gidip gelirdik günde iki-üç sefer yani. O postaların yerine ilk burunlu ford ve burunsuz commer minibüsleri çıkınca, devrim oldu sanmıştım mesela...O çalışkanlığı yüzünden, aslında tatil günü olan çarşambada tek başına taş ocağında çalışan babacığım, güneş çarpmasından rahatsızlanmış ve o gece de kucağında ben olduğum sırada son nefesini vermişti. Bu olayda yitirdiğim babam babam, 5 yıl sonra kızını unutmadan, kızına kavuşmuştu...

Şimdi benim de iki oğlum var, ama kızım olmaması içimde kalan bir ukte...Nedeni ise, bir babanın kızını nasıl sevdiğine, bir kızın da babasını nasıl ölümüne sevdiğine, şahit olmuşum.

RADYO, 1964 lerde çok lükstü ve çok kişiye göre gavur icadıydı. Köyümüzde zengin diye bildiğimiz birkaç kişide vardı ve BATARYALI. Koca koca dışarda pilleri olan radyo... Annem, 52 si bittikten sonra artık evde kardeşimin sesi yerine, radyoyu açmaya başlamıştı. 52 si bitene kadar da evde çıt çıkmazdı, hatta evimizin önünden geçenlerde buradan cenaze çıktı diye geçerlerken asla sesli konuşmazlar, ıslık çalmazlardı. 52 sinden sonra, radyomuz var diye de, evimize gece gündüz komşularımız gelmeye başlamıştı... Hayat, olağana dönüyordu yavaş yavaş...Radyodaki türküleri piyesleri dinlerlerdi. Ceryan yoktu, piller pahalıydı...ben o biten pilleri tekrar çalıştırmak için neler yapardım neler...Güneşin altında bekletip tekrar taktığımda radyonun sesini duyan annemin, nasıl sevindiğini bir görseydiniz. O radyo, hala bendedir ve sessizliğini korumaktadır.

Radyoda, ARKASI YARIN diye... babam TEMSİL derdi Annem PİYES... bir program vardı her gün ve FATMA TÜRKAN YAMACIDAN Türküler...Ezberlemiştım ama radyonun içine, insanların nasıl girdiğini çok merak ediyordum. Bu yüzden o radyoya o kadar çok operasyon yaptım ki, söktüm söktüm taktım...ama içinde kimseyi göremedim. Radyoda, AMERİKALILARIN AYA gideceği söyleniyordu, çok geceler aya bakıp, astronotları orda görmeye çalıştığımı bir düşünün. Büyük bir deprem olmuştu o yıllarda, evden bahçeye çıkmıştık ve geceydi, ay da gökyüzünü aydınlatıyordu. Evimizin çatısından düşen kiremitleri Allah babanın attığını düşünmüştüm ve hala gülerim böyle düşündüğüm için...

Ama, 1969-70 yılıydı sanırım, Susurluk'a yayan gelip, yayan dönüp, BEKİR BİNTAŞ'IN vitrine koyduğu ilk siyah beyaz televizyonda... kapanıncaya kadar, AYIN FETHİNİ LUİS ARMSTRONGU, Muhammed Ali

CLAY'ın boks maçlarını, sokaktan bedava çok seyretmişimdir. (Türkün dejenerasyonunu yapan, bizi Amerikan hayranı durumuna getiren, sonraki yıllardaki UZAY YOLU-CEYAR – SU ELLEN dizilerini de, aynı evlerde toplanan kadın ve çocukların, veya kahvedeki erkeklerin çit çıkarmadan izlediklerini de, unutmamak lazım.) Köydeki ihtiyarların, Radyoya gösterdikleri GAVUR İCADI tepkisini bir görseydiniz, siyah beyaz televizyonlara uzun süre direnmelerini anlardınız.

EVE Dönelim ; Amedirefik ağacını geçince geniş avlu ve arkasında da geniş bir avlulu bahçemiz vardı. Bahçede ki karıkları annemle ben çapalayarak açar, oraya domates-biber-kavun-karpuz, salatalık, kabak, soğan, sarmısak, aralarına da mısır falan ekerdik. Yeşillendiği zaman, karıklara yatıp yediğim domateslerin-salatalıkların kokusunu, yeşil soğanların tadını, artık hiç bir şeyde duymuyorum.

Ön bahçemiz ile ekili bahçemiz arasında, çalılardan babamın yaptığı avlumuz vardı. Babam avlu kazıklarını üstünü sivilterek çakıyordu. Bir gün garip-alaca adını verdiğim (annesi onu doğururken ölmüş ana sütsüz büyümüştü, evin içine alıp biberonla besleyip büyütümüştük onu, o yüzden adı GARİPTİ) bir süt ineğimiz, iki bahçe arasındaki avluyu aşmaya çalışmış ama atlarken o sivri kazıklardan birisi, alttan karnına batmıştı. GARİBİ, çok büyük inek gibi de düşünmeyin, biberonla büyüdüğü ve anne sütü emmediği için, bayağı cılızdı YANIK diyorlardı böylelerine. Boyu yetmediği için belki, o kazığa çakılmıştı.

Acıyla bağırarak garibe yaklaşmıyordum, hayvan dört dönüyordu bahçede. Koşarak, taş ocaklarında taş kırarak, dinamitle taş patlatarak çalışan babama gittim haber verdim. O da koşarak geldi. İneği yakalayıp, ahıra getirdik ve sırt üstü yatırdık. Kazık neredeyse bir metre içine girmişti. Babam hemen anneme, aygazda kızgın zeytinyağı hazırlamasını ve bir huni getirmesini söyledi. Bir geniş tavada kızdırılan yağ ve huniyi getirdi annem, babam bana yağ ile huniyi almamı, kendisinin kazığı çıkardığı gibi o deliğe huniyi sokmamı, yağ boca etmemi söyledi. Çok korkuyordum. Garibin gözlerinin yalvararak nasıl baktığını size anlatamam o an...Babam kazığı aniden çekip çıkardı ve ben de kızgın yağ huni ile o deliğe boşallttım. O anda ineğimizin nasıl ağladığını ve bağırıldığını bir görseydiniz, nasıl dağlandığını anlatamam o deliğin...Ben, yağ bittiği gibi ineğimizin ağlamasından etkilenip damdan dışarı kaçmıştım. Sonra babamla annem neler yaptı bilmiyorum. Ama o GARİP ineğimiz iyileşti ve bize süt vermeye devam etti biliyor musunuz ?

Böylesi doğal bir tedaviyi de, ben yaşamıştım. Bir arkadaşımın olta balığına gitmek için bahçeden solucan toplayacaktık. Arkadaşım çapayla vuruyor, ben de yarılan toprağın arasından çıkan solucanları elimdeki naylon torbaya atıyordum. Bir solucan deliğine geri kaçmıştı, ben de ayağa kalkmıştım, arkadaşımın tekrar çapa için hamle yaptığı sırada ben solucanın delikten çıktığı görüp reflekse eğildim ve solucanı tam yakalamıştım ki ÇAPA aynen kafamda. Ve her tarafım kan içinde...Eczane mi YOK, Doktor mu YOK, Hastane mi o da YOK, şehre götürülmem lazım VASITA... o da YOK...Zaten köyde bir kişide vasita var, o da zaten haftada bir gün çalışırdı.

ÇAPANIN izi, halen durur kafamda, Allahtan kel değilim, sadece berberler gördü bugüne kadar... Köyümüze ayda bir gelen berbere babam beni sıfır numara yaptırmazdı bunun için, ALABURAZ traş yaptırırdı. (şimdi o traşın adı Amerikan traşı olmuş !) Ve arkadaşım çapayı kafamda bırakıp, korktuğu için kaçıyordu.

Ben de çapa kafamda, sapını tutarak eve kadar geldim. Annem çok korkmuştu beni öyle kanlar içinde görünce ve kafamda çapayla...Komşularda gelmişti eve. Çapayı itinayla kafamdan çıkardılar ve taze yumurtaların sarılarını çıkardılar ve başıma tülbentle sardılar...Hem kan kesilmişti, hem de o yaram iyileşti...İzi kaldığı için bugün bile üzülüyorum çünkü yaşıyordum...J Ama YUMURTANIN SARISININ faydası da... var-mış ! Sünnetlerde, sünnet çocuğunu kızdırmak için söylenen ; YUMURTANIN SARISI, GİTTİ Ç...N YARISI derlemesinin neden söylendiğini ancak anlamışım desem yeridir. Yumurtanın sarısı, tendürdiyot yerine kullanılıyormuş demek ki...Şimdi bunları bilmeyen şehirli ve enteller, sakın ola ki... bildikleri şeyler için köylerimizdeki insanları ve kültürü sakın küçümsemesinler.

PORTADAN girince sol taraftan hayvanları bağladığımız ama daha çok yeni doğuranları bağladığımız 1. ahır ve dama girerdim. 2. damımız evimiz evin üst tarafındaydı, bitişiğinde de B.KLUK'umuz vardı. Az ilerisinde de tahtadan yapılmış bir yüznumaramız(tuvalet). B.KLUK deyipte geçmeyin. Bekletilince kemre (gübre) olarak kullanıyorduk onları ve b.klar tazeyken annemin yaptığı TEZEKLERİ, kışın evde ısınma odunumuz gibi kullanırdık.

NEYSE 1. damdayız... İçeride tahtadan yapılmış iki gözlü bir büyük ambarımız ve buzağılar için bir kafesli bölüm vardı. DÜVEN de kışın burada dururdu. İneklerin, sürtünerek kendi kendilerine kaşınmasına yarardı kışın...Bunu bugün düşününce, büyük bir zekayı görüyorum olayda, düvenin kaşınma aracı olmasını. Böyle olduğu halde babam bana metal bir tarak verir zamam zaman da tımar yaptırdı hayvanlarımıza. Ambarın gözlerinin birinde buğday, birinde mısır olurdu. Üstünde de geniş delikli bir elek asılı olurdu. Eleğin telden değil de deri gibi bir şeyden yapılmış olmasını, çok merak ederdim. Kim yapıyor deriden ip diye ?

Babam kışa girerken, anbarımızda şu kadar ŞİNİK buğdayımız, bu kadar şinik tahılımız var derdi. Ben de anbarın içine girer, ayaklarımla buğdayı karıştırır, içinde ŞİNİK ! arardım. :) Geç oldu ama evimize gelen bir bohçacı çingenenin sattığı Amerikan bezi ve çarşaf için, para yerine annemden iki şinik buğday almasıyla öğrendim, şiniğin bir ölçü olduğunu.

1. damın içinden eve giriş kapısı da vardı. Ola ki hayvanlarımızdan biri mızızlandı duyar gelir hemen bakardık Ne oluyor diye ? Doğuracaklarına yakın, ya annem, ya babam alt kattadaki odada yatardı daima...Hayvan sevgisi mi, geçim kaygısı mıydı bu, şimdi anlıyorum ancak.

Damdan çıkınca evin önüne geçerdim. Bir KUYUMUZ vardı ve ipe bağlı kovası üstünde dururdu. Kuyu, köyümüzdeki taş ocağından elde edilen beyaz taşla örülmüştü. Bu yüzden ayaklarımızı iki yana açıp

boyum yettiğinde, o taşlara tutunarak kuyuyun dibine çok indim. Merak ediyordum o sonsuz suyu... çünkü çek çek bitmiyordu su ordan...(Bugün, kuyulardan çıkan metan gazları yüzünden, insanların öldüğünü duyuyorum da...Tehlikeli bir eylemiş benim ki...) Yürüyünce, üstümde kocaman bir asma...Kuyunun üstüne de gölge yapıyordu...Üzüm zamanı, siyah-beyaz üzüm salkımları YE BENİ diye başımıza değdi neredeyse...O üzümlerimizin tadını hala arıyorum. Haaaa bir de devlet köylüye bir bağlık vermişti. Sultançayır-Aziziye köyleri arasındaki iki kilometrede, yolun sağ tarafına sıra sıra kazım yapıp yer asmaları ekmiştik. Herkes gidip kendi sırasındaki asmaların bakımını yapıyordu. Nogayköyü ÜZÜMKÖY yapacağız ve satacağız diye seviniyorduk. Sattık da, kuruttuk ta, kurutup ta sattık ta...ama arkası gelmedi ÜZÜM KÖY olmaktan bizimkiler vazgeçti sonra.. Üzüm işini egelilere bırakmışlarmış...!

Asmanın altı ve evönü dediğimiz yerlerde şimdiki gibi karo-parke falan yok, babamın dağdan bayırdan yassı taşlar getirip döşediğini hatırlıyorum... ama çok güzel ve renkliydi yer...Annem de rahat etmişti temizlik bakımından ve toz da kalkmıyordu. Asmanın altında minderlerimiz de olurdu, orda oturmak şimdiki KAMELYALARDAN, vallahi daha zevkliydi...

Eve girince soldaki kapı 1. ahıra, karşı kapı şimdi modern adı şömine olan ama biz OCAK derdik, bulunan odaya açılırdı. Odanın yola bakan penceresine babam, dışarıdan kafes tel takmıştı. Pencerenin önü o kadar genişti ki, annem oraya hep birşeyler (mayalanan yoğurt gibi) koyar, bende o şeyleri kaldırırdım, kendim otururdum orda. Öyle serindi ki, arada bir geçen köy insanlarımız isimleriyle seslenir, selamlaşırırdım. Annem şömine-ocakta bahçeden kopardığı patlıcan, biber gibi şeyleri közlerdi ve pencerenin içinde oturan bana taze taze, sıcak sıcak yedirirdi. Acil acıktığım zaman da, hemen ocakta NOGAYÇAYI yapardı bana ve ekmek doğrayıp yedirirdi. Ekmeğimiz iki çeşitti. Pazar ekmeği derdik şimdiki francala, bir de bizim köy ekmeğimiz...Bizim ekmeğimiz çok daha lezzetli ve bayatlamazdı ama, her hafta pazara gittik mi, iş olsun diye ZENGİNLİK gibi bir tane de PAZAR EKMEĞİ alırdık.

NOGAYÇAY ne demeyin. Yeni sağılmış süt pişince annem hemen çaydanlıkla çay da yapar, ÇAY-SÜT-TUZ-ve KARABİBERLE yaptığı çayı, bize içirirdi. Karnımız açsa, içine ekmek doğrayıp öyle içerdik nogayçayını... Bazen annem inekleri sağarken ben muziplik olsun diye acıkırdım ve o yeni sağılan süttten, çiğ çiğ de içerdim...

Bu odadan çıkınca... girişin sağında tahta merdivenlerle çıktığımız bir ikinci katımız vardı. (Dublex bir ev yaptırmıştım ve orada bu merdiveni taklit etmiştim bi ara.) Yerler tahta döşeme, babam gacırdamasın diye bişeyler yapıyordu ama hala bilmiyorum ne yaptığını.

Merdivenlerden çıkınca solda süslü açık mutfak, yanında asmanın üzerine ve bahçeye bakan önü demirli bir büyük pencere, ilerisinde bir oda, (büyüyünce benim olacaktı o oda), o odanın bitişiğinde yatak odası içinde yüklüğümüz ve banyomuz vardı. Hatta, teyzemin yaptığı benim bebeklik, üzerinde oya ile RAMAZANA MAŞALLAH ! yazan beşiğim vardı. Dikdörtgen beşiğim tavandaki demirlere bağlıydı. Sanırım annem, yattığı yerden beni sallayarak uyutmuş bu beşikte...Büyüyünce kardeşime kalmıştı da,

çok kıskanmıştım, boyum büyük ve ağır olmasam içine girip uzanmayı çok istemişimdir hep...Benim çocukluğumu hatırlayanlar bu salıncak beşiğimle hatırlarlar beni ve birde ağızımdaki emziğimle. (Laf aramızda kalsın, 6 yaşına kadar emzikle gezmişimJ)

Bu odanın yanında da merdivenden çıkınca sağda yani bir misafir odamız vardı...Yatılı misafirlerimiz hep burada yatardı.

Kata çıkınca merdiven trabzanlarının solunda minik bir mutfağımız var demiştim yaa O yıllarda AYGAZ çıkmıştı yaaaaa, annem müthiş rahatlamıştı. Tüp aşağıda, beyaz kapaklı ocak yukarda, babam üstüne de de bir açık raf yapmıştı, orda da tabak-çanak v.s.ler. Annem dantelli dantelli mendiller örterdi o çanaklığa...Ben, gene muziplik olsun diye yumurta isterdim ve o yeni AYGAZ mutfağımızda tavada yumurtam pişerken, ben merdivenin trabzanlarından aşağıya kayar, koşarak yukarı çıkardım. Bir gün allahtan annem alt kattaymış, mutfaktaki tüpümüz patlamıştı da, çıkan yangından sonra harap olmuştu üst katımız.

Merdiven altı dediğimiz yer bile, irezeli minik kapılı bir depomuzdu. Benim en çok saklandığım yerdi. Annem, kavanoz kavonoz reçel veya turşularını, tarhanayı falan burada saklardı, serinmiş burası... Reçelleri sofrada tüketmek yerine, merdiven altındaki o serinlikte, kaçak, parmakla yemek bir başka zevkti...

Yatak odasındaki YÜKLÜK dediğimiz yatak-yorganın konduğu yerde tahta kapılı bir banyomuz da vardı. Şimdiki duşakabin gibi bir yerdi. Tuvaletimiz de bahçedeydi. Leğende de yıkamıştır bizi annem, ama leğen hadisesini eve kirli girmeyelim diye, asma altında kuyudan su çekerek yapardı. Soğuk su cezamız olurdu. Yatak odasındaki banyoya soktuğunda ise, derimiz soyuluncaya kadar çitilerdi bizi... Sünnetimden sonra artık tek gireceksin dediler ve ben de adam oldum diye tek girerdim o banyoya içerdeki iskemlesinde oturur, iki kazanından sıcak su, soğuk su kendim yıkanırdım. Leğende yıkanmam olayı da bitmişti...

Doğduğum ve bebekliğimin, çocukluğumun en güzel yıllarını, çocukluğumun acılarını ve mutluluklarını yaşadığım o EV...Şimdi yerinde YELLER ESİYOR..! Bu bayramda gittim, ne porta kapımız vardı ne de evimiz ne damlarımız ne de amedirefik ağacı, avlularıda yok olmuştu. Sadece kuyumuzu buldum yerinde, babamın o derinliğe inip, kendisinin kırıp şekillendirdiği taşla ördüğü kuyumuz...Eğilip baktım suyuna....çok aşağılarda hala SU vardı...Üstü yosundu ama ne kadar sevindim onun ayakta kaldığına bilemezsiniz...

Birde ayakta kalan mezarlarımızdı. Aynı yerde yatıyordu babam ve kız kardeşim, bir de benim pek hatırlamadığım bir erkek kardeşim. Babamın annesi de orda, kendi kardeşleri de... Kız kardeşimin mezar taşlarını babam yaptırmıştı. Dikilirken görmemişim de, başucu taşı 1967 de mezarlıkta gezinen bir hayvan tarafından kırılmıştı da, tamirini babamla birlikte yapmıştık. Balya teli ve çimento götürüp

tamirlemiş ve dikmiştik taşı. O çimento....o tel ve o taş ve altında kızkardeşim gerçek gibi ordaydılar geçen 47 yıla rağmen, baba kız yan yanaydılar...Yani GERÇEK olan ÖLÜMMÜŞ ve sadece o KUYU...O benim gözümde mm2 sine kadar canlandırdığım ve hatırladığım EVİMİZ ise, bir hayalmiş...

Banyomuzu aktarma gereğini neden duydum... ?

Avrupalılar, o ve geçmişi yıllarda yıkanmasını bile bilmiyorlardı (gerçi bana göre hala pislikler), hele ki daha geriye gittiğinizde onların evlerinde ne banyo, ne de tuvalet vardı. Banyoyu ve hamamları, temizlik kültürünü HAÇLI seferinde Anadolu da bizim evlerimizde gördüler ve taklit ettiler, SAUNA falan...

O yıllarda 68 li yıllarda tek tük turist te gördük köyümüzde. Gerçi onların gelişleri hayra alamet değildir de... Köyümüz asfalt boyundaydı ya, vosvos arabalarıyla geçerken o yıllarda yol boyundaki dinlenme tesisleri olmadığından, denk geldikleri köylerde dinlenirdi. Ben MARŞAL yardımı süttozunu da İlkokulda tanımıştım. Her sabah okula gidince getirirlerdi, tozdan SÜT... Neden verirlerdi bilmem. Çünkü bizim okuldaki hiçbir çocuğun süt ihtiyacı yoktu, benim gibi..Bizim köyümüzde sütü olmayan sütünü olandan gelir alırdı, yoğurdu olmayan da...Harmanlarda yardım edenler de, tahıl alırlardı. Herkesin ekeceği birer TABLA Köy sebzeliğimizde vardı mesela. Bahçesi olmayanlar, orada ekip biçerlerdi her şeyi...MECİLERİMİZ adeta sosyal paylaşım gibiydi.

İlk tanıdığım yabancı uyruklu, bir İngilizdi...Ama bu yabancıнын üzerindeki gömleği pantolonu kumaşını yakından görmek bile, bizi heyecanlandırırđı. Sanki uzaydan gelmişlerdi. Ama biz onları uzay fatihi gördüğümüz için beynimizde ve gözümüzde çok büyütürdük... Gece köyde konakladıklarında sabah uyanışlarını görmeye giderdik mesela. Bir sabah yüz yıkamalarını izlemiştim de, ağızım açık kalmıştı. Yıkamıyorlar asla, SUYU SERPİYORLARDI uyanmak için. PİSLİK hepsiiii...

Şimdi onlarda medeniyet arayan, onlara özenen gençlerimiz AB diyenlerimiz, AB-D diyenlerimiz umarım bu nostalji ama gerçek olan anılarımdan istifade ederler. Özenilmesi gereken asla AVRUPA veya AMERKA değil, bizim özlediğimiz geçmişimiz olmalı...

Bunca yıl sonra, 20 yıl köşe yazarlığı yaptığım halde anılarımla ilgili tek bir sayfa yazmamıştım. Hatıralar içimi acıtır diye korkuyordum. Bir arkadaşım ; LEĞENDE annesinin kendisini yıkadığını ve maşrapayı kafasına vurduğunu falan anlatınca...yahu benim annemde beni leğende yıkamıştı deyip, bütün bunları yazıverdim. O arkadaşımız kendisini biliyor, teşekkür ederim ona. ANILARIMI hatırlama cesaretini bana verdiği için...